

Bartosz Zarębski

historyk sztuki, konserwator
Nr ORCID: 0000-0001-7605-1742

art historian, conservator
ORCID iD: 0000-0001-7605-1742

Późnogotycki obraz tablicowy w typie Madonny Apokaliptycznej z klasztoru Bernardynów w Alwerni. Technika i technologia wykonania

The Late Gothic Panel Painting in the Type of the Apocalyptic Madonna from the Bernardine Monastery in the Town of Alwernia. Technique and Technology of the Creation

Abstrakt

Późnogotycki obraz tablicowy z przedstawieniem *Madonny Apokaliptycznej* z Alwerni cechuje wyjątkowo ciekawa historia, a także dość oryginalna technika i technologia wykonania. Jak wynika z archiwaliów, obraz ten został namalowany przed 1491 rokiem przez malarza zakonnego Franciszka z Węgier do ołtarza głównego kościoła Bernardynów w Krakowie, a w XVII wieku przeniesiono go do świeżo ufundowanego klasztoru tego samego zakonu w Alwerni. Analiza techniki i technologii jego wykonania prowadzi do wniosku, że nie są one charakterystyczne dla regionu Małopolski. Z tego powodu – a także ponieważ twórca dzieła pochodził najprawdopodobniej ze Spisza i nie należał do żadnego z krakowskich cechów – wydaje się, że obraz powinien być pod wspomnianymi względami bliższy dziełom spiskim. Jednak zestawienie metod pracy Franciszka z obiektami powstałymi na Spiszu również nie ujawnia wielu wspólnych cech. Wyjątek stanowi w pewnym zakresie ołtarz ze Strażek, datowany na lata 50. bądź 60. XV wieku, na którym ornamenty z szat postaci pod względem formalnym i technicznym przypominają znacząco analogiczne elementy obrazu z Alwerni. Podobieństwa są na tyle duże, że można wnioskować, iż Franciszek był twórcą niektórych partii spiskiego ołtarza. Ponieważ omawiane dzieła powstały w odstępie 20-30 lat, interesujący nas malarz był zapewne jeszcze czeladnikiem w okresie wykonywania pracy przy ołtarzu ze Strażek. Osobną kwestię stanowi podobrazie, na którym wykonany został obraz z Alwerni. Powstało ono najprawdopodobniej w samodzielnie funkcjonującej pracowni stolarskiej w Małopolsce i wykazuje dużo podobieństw do innych tego typu obiektów z regionu.

Słowa kluczowe: Małopolska, Spisz, gotyckie malarstwo tablicowe, techniki i technologie malarstwa tablicowego, Kraków, Alwernia, Bernardyni

Abstract

The late Gothic panel painting with a representation of the *Apocalyptic Madonna* from Alwernia is characterised by an exceptionally interesting history as well as quite original technique and technology of creation. According to the archival materials, the picture was painted before 1491 by a monastic painter, Francis of Hungary, for the main altar of the Bernardine church in Krakow, and in the 17th century it was moved to the newly founded monastery of the same order in the town of Alwernia. Analysis of the technique and technology of its creation leads to the conclusion that they are not typical for the Małopolska region (Lesser Poland). For this reason – and also because the artist was most probably from Spiš region, and did not belong to any of the Krakow guilds – it seems that in the mentioned respects the painting should be closer to works from Spiš region. However, the juxtaposition of Francis' working methods with the objects created in Spiš does not reveal many common features either. To some extent, the exception is the *Strażky* altarpiece, dated back to the 1550s or 1560s on which the ornaments from the robes of figures resemble formally and technically similar elements of the Alwernia painting. The similarities are so great that we can conclude that Francis was the creator of some parts of the Spiš altarpiece. Since the works in question were created 20-30 years apart from each other, the painter in question was probably still an apprentice, at the time when he was working on the *Strażky* altarpiece. The painting support on which the Alwernia picture was created is a separate issue. It was probably made at an independent carpenter's workshop in the Małopolska region and shows many similarities to other artefacts of this type from the region.

Keywords: Małopolska region, Spiš region, Gothic panel painting, techniques and technologies of panel painting, Krakow, Alwernia, Bernardine friars

Mgr Bartosz Zarębski w 2005 roku rozpoczął studia magisterskie na kierunku historia sztuki w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 2013 roku obronił w tym instytucie pracę magisterską, napisaną pod kierunkiem dra hab. Marka Walczaka. Równolegle, w 2009 roku, rozpoczął

Bartosz Zarębski, M.A., started his MA degree studies in art history at the Institute of Art History of the Jagiellonian University in Krakow in 2005. In 2013, he defended his master's thesis at the institute, written under the supervision of Marek Walczak, PhD, habilitated. In parallel, in 2009, he started his MA degree

studia magisterskie na kierunku konserwacja i restauracja dzieł sztuki (specjalność: konserwacja i restauracja malarstwa), które ukończył w 2015 roku obroną pracy magisterskiej, napisanej pod kierunkiem dra Jarosława Adamowicza. W latach 2016-2021 brał udział w projekcie badawczo-konserwatorskim dotyczącym ołtarza Wita Stwosza w Bazylice Mariackiej w Krakowie – jako stały członek zespołu wykonującego prace konserwatorskie. Nr ORCID: 0000-0001-7605-1742

studies in conservation and restoration of artworks (specialisation: conservation and restoration of paintings), which he completed in 2015 by defending the master's thesis, written under the supervision of Jaroslaw Adamowicz, Ph.D. In the 2016-2021 period, he was involved in the research and conservation project on the Veit Stoss altarpiece at St Mary's Basilica in Krakow – as a permanent member of the project team performing conservation work. ORCID iD: 0000-0001-7605-1742